

МЕТОДИКА НА ОБУЧЕНИЕТО
FOREIGN LANGUAGE TEACHING
METHODOLOGY

NOVÉ SCHOPNOSTI PRO XXI STOLETÍ: KULTURNÍ INTELIGENCE A
JAZYKOVÁ KOMPETENCE

Miroslav JURASEK, Tomislav POTOCKY, Tereza VACINOVA

Vysoká škola finanční a správní, FES
E-mail: miroslav.jurasek@outlook.com; potockyt@seznam.cz;
tereza.vacinova@vse.cz

NEW CAPABILITIES FOR THE XXI CENTURY: CULTURAL INTELLIGENCE AND
LANGUAGE COMPETENCE

Miroslav JURASEK, Tomislav POTOCKY, Tereza VACINOVA

University of Finance and Administration, Prague
E-mail: miroslav.jurasek@outlook.com; potockyt@seznam.cz; tereza.vacinova@vse.cz

ABSTRACT: The capability to use cultural cues in order to function effectively in culturally diverse situations has been measured by the fashionable concept of cultural intelligence (CQ) and its four dimensions (metacognitive CQ, cognitive CQ, motivational CQ and behavioral CQ) in a lot of previous studies and research. This capability is an important asset of the competitive portfolio for almost all companies in today's globalized world. Our study builds on a recent intensive research and brings anew the issue of CQ into the Czech environment. Specifically, the relationship between language skills and cultural intelligence is examined. Using the PLS – SEM statistical method, a sample of 100 respondents studying in the English BA program at one Czech private university and coming from different countries (mostly from China) was analyzed to demonstrate that there was a positive correlation between foreign language proficiency and all dimensions of CQ. On the contrary, another hypothesis (proposed in one previous study) was not confirmed: purposeful preparation for a language exam and its successful passing does not stimulate the development of the motivational (or any other) dimension of CQ or, in any case, no significant difference was found between the two groups of those who possess a language certificate and those who do not.

KEYWORDS: cultural intelligence, CQ dimensions, intercultural communication, language competency, PLS-SEM JEL Classification: M14, M16, M53

Úvod

V globalizovaných hospodářských vztazích se jako jeden z hlavních předpokladů jejich úspěšné realizace (Purtranto et al., 2018) ukazuje zdárné fungování pracovníků v kulturně neznámém prostředí (Ang et al., 2007). Na brizanci tak získává koncept kulturní inteligence (CQ), v níž se - na rozdíl od jiných forem inteligence a charakteristik osobnosti - přímo odráží schopnost jednotlivce vypořádat se s momentem 'neznámého' právě v kulturně odlišném životním a pracovním kontextu (Ang, Rockstuhl & Tan, 2015).

Životaschopnost tohoto poměrně nového konstruktů, procházejícího dynamickou konceptualizací (Vlajčić et al., 2019), byla testována v řadě studií, jejichž výsledky jsou dobře využitelné v manažerské praxi (Collins, Duyar & Pearson, 2016); poznatky o relevanci CQ vyplynuly z rozsáhlého výzkumu dispozičních předpokladů zaměstnanců pro výkon práce v zahraničí, díky němuž bylo následně možno objasnit pozadí neúspěšnosti mnoha v minulosti realizovaných korporátních fúzí a akvizic (Andresen & Bergdolt, 2017). Na základě poznání nesporného vlivu vysokého CQ na akceschopnost manažerů, prodejců a dalších profesních aktérů operujících v novém (kulturně neznámém) prostředí začali výzkumníci opakovaně doporučovat systematické rozvíjení CQ (Afsar et al. 2019); program podpory CQ zasáhl i do univerzitního vzdělávání (MacNab & Worthley,

2012), přičemž byly hledány adekvátní způsoby, jak v edukačním procesu systematicky zvyšovat CQ vč. všech jeho čtyř integrálních složek: metakognitivní, kognitivní, motivační a behaviorální (Ang & Van Dyne, 2015). Usilovat o zvyšování CQ cílenou, uvědomělou a systematickou cestou není za všech okolností nutné. K rozvíjení CQ může samozřejmě docházet i neintencionálně. V této souvislosti je na místě položit si otázku, jakou roli při tomto snažení hraje znalost cizích řečí: Nerozvíjíme při osvojování cizích jazyků zcela přirozeně rovněž kulturní inteligenci? Souvislost mezi CQ a úrovní jazykových kompetencí je předmětem výzkumu popsáno v předkládané studii. Vztahu mezi kulturní inteligencí a znalostí cizích jazyků nebyla v rámci výzkumu problematiky CQ dosud věnovaná dostatečná pozornost. Z obecného potvrzení pozitivního vztahu mezi kulturní inteligencí a jazykovou kompetencí (Ang & Van Dyne, 2015) vycházejí nejednoznačné, či přímo protichůdné závěry a detailní zjištění jednotlivých konkrétních výzkumů (Rachmawaty et al., 2018; Wang et al., 2017). Schopnost používat cizí jazyk ve firemní komunikaci byla nejčastěji zkoumána ve vztahu ke kulturní inteligenci jako celku (Ghonsooly et al., 2012; Kurpis & Hunter, 2017; Rafieyan, Golerazeghi & Orang, 2015; Wang et al., 2017). Menší pozornost byla naproti tomu věnována zkoumání vztahu mezi jazykovou úrovní a jednotlivými složkami CQ (Remhof, Gunkel & Schlaegel, 2014; Urnaut, 2014); pouze v jednom případě (Presbitero, 2017) byla motivačně chápaná CQ mediátorem mezi schopností používat cizí jazyk jako komunikační nástroj a schopností plnit zadané pracovní úkoly. V této explorativní studii zjišťujeme, jakým způsobem cizojazyčná lingvální kompetence predikuje jednotlivé složky kulturní inteligence; jinými slovy modelujeme vztah mezi úrovní jazykových dovedností a kvartetem cílových proměnných: metakognitivní CQ, kognitivní CQ, motivační CQ a behaviorální CQ. Oproti předchozím studiím (Ghonsooly et al., 2013; Rafieyan et al., 2015) dochází k obrácení kauzality: od úrovně jazykových dovedností (=prediktor) směrem ke čtyřem složkám CQ (=predikovaný výstup). Tímto způsobem je možné zjistit predikativní relevanci exogenní proměnné (jazykové kompetence) na jednotlivé složky CQ, resp. určit, která složka CQ je nejvíce ovlivněna úrovní jazykových dovedností. Je rovněž hledána odpověď na otázku, zda lze získáním certifikovaného osvědčení jazykových znalostí nepřímo stimulovat některou ze složek CQ (Presbitero, 2017).

1 Formulace problematiky

1.1 Definice základních proměnných

Kulturní inteligence (CQ) bývá definována jako „schopnost jednotlivce úspěšně se adaptovat na nové kulturní prostředí“ (Ang et al., 2007), tj. na vše, co dotyčný z kulturního hlediska vnímá jako neznámé. CQ vyjadřuje - nad rámec zavedeného konceptu emoční inteligence – míru určité schopnosti odlišnou pro každého jednotlivce, přičemž není vázána na žádnou konkrétní kulturu (Ghonsooly et al., 2013).

CQ se skládá ze čtyř složek (dimenzí, subkonstruktů): metakognitivní, kognitivní, motivační a behaviorální. Metakognitivní složka CQ představuje mentální schopnost získávat a zpracovávat kulturní poznání. Kognitivní složka CQ se vztahuje k procesu poznávání cizích kultur (ve smyslu kulturních norem, praktik a konvencí), jejich podobností a odlišností. V tomto ohledu je důležité právě osvojování si cizích jazyků (Cramer, 2018). V motivační CQ se odráží zájem o cizí kultury a přesvědčení o vlastním úspěchu v kulturně novém prostředí. Behaviorální složka CQ se pojí se schopností chovat se adekvátně (ve smyslu verbálních a nonverbálních projevů) v novém kulturním prostředí (Presbitero & Attar, 2018). Znalost jazyka je dána součtem úrovní v jednotlivých složkách lingvální kompetence (tj. mluvení, psaní a porozumění mluvenému slovu). Výborná znalost cizího jazyka má řadu žádoucích implikací rovněž z pohledu korporátního jazykového managementu: díky ní se zlepšují vztahy mezi blízkými spolupracovníky, což vede k jejich ochotnějšímu a častějšímu sdílení zkušeností a vědomostí (Welch & Welch, 2008). V předkládané studii je jazyková kompetence vyjádřena různými rovnocennými ekvivalenty (jazykové schopnosti, dovednosti, úroveň jazyka), které jsou v textu volně zaměňovány.

1.2 Kulturní inteligence a jazyková kompetence

Bylo prokázáno, že znalost jazyků a dobrá orientace v mezinárodních otázkách souvisí s celkovým CQ (Harrison, 2012). Směrodatná zjištění pak přinášejí další dílčí studie: Počet cizích jazyků, které člověk ovládá, významně koreluje s dosaženým skórem CQ a jejími složkami (Urnaut, 2014). Spokojenost při dlouhodobém pobytu v zahraničí však bezesporu souvisí s tím, jak dobře dotyčný pracovník vládne jazykem cílového prostředí, což je zprostředkovaně ovlivňováno celkovým

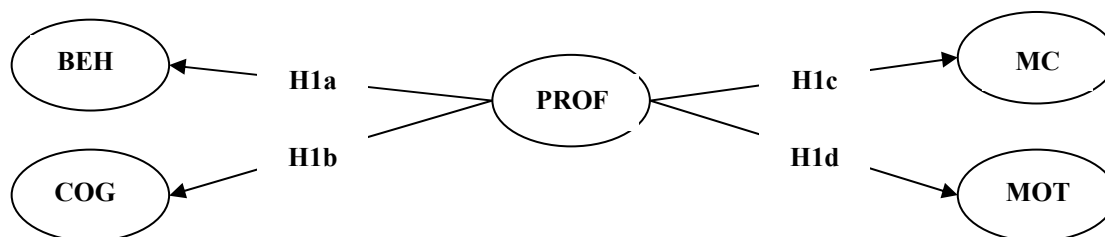
skóre CQ (Ghonsooly et al., 2013; Kurpis & Hunter, 2017; Wang et al., 2017). Tento vztah se následně odráží ve fluktuaci zaměstnanců nadnárodních společností (Froese, Kim & Eng, 2016). Zaměstnanci s vyšším CQ se snadněji k celkovému prospěchu organizace adaptují v multikulturním pracovním prostředí (Huff, 2013). V tomto ohledu znalost cizích jazyků bezesporu pomáhá.

Lidé s vyšším CQ zvládají lépe jak písemný, tak mluvený styk v cizím jazyce (Ghonsooly & Golparvar, 2013). V porozumění cizímu jazyku je nejlepším prediktorem motivační složka CQ (Rafie, Khosravi & Nasiri, 2016). Příjemci sdělení s vyšším CQ navíc lépe chápou význam slov přesahující čistě jazyková sdělení: z pocitů a postojů mluvčích dokážou snadněji vycítit sarkasmus, nadsázku apod. (Rafieyan et al., 2015). Schopnost dorozumět se cizími jazyky s úmyslem pracovat v zahraničí se projevuje v kognitivní složce CQ (Remhof et al., 2014). Motivační složka CQ pozitivně moderuje vztah mezi jazykovou vybaveností a pracovní výkonností (Presbitero, 2017). Metakognitivní složka pro změnu predikuje úroveň jazykových schopností a je tak žádoucí její posilování právě při výuce cizích jazyků. V tomto ohledu Rachmawaty et al. (2018) upřesnili, že se cizí jazyk začnou učit spíše ti, kteří vykazují silnější motivační a behaviorální složku CQ. K dosažení vyššího stupně pokročilosti jazykových dovedností se však na druhou stranu spíše hodí rozvinutější metakognitivní a kognitivní složky CQ.

1.3 Výzkumné otázky a hypotézy

Obrázek 1 znázorňuje náš teoretický model. Je na něm zobrazeno pět latentních proměnných: jedna exogenní (nezávisle) latentní proměnná - jazyková kompetence (PROF) a čtyři endogenní (závisle) latentní proměnné, tj. metakognitivní CQ (MC), kognitivní CQ (COG), motivační CQ (MOT), behaviorální CQ (BEH). Všechny latentní proměnné jsou modelovány v reflektivním módu.

Obr. 1: Výzkumný model

Zdroj: vlastní

Latentní konstrukt jazykové kompetence (PROF) predikuje latentní konstrukt kulturní inteligence ve čtyřech jeho dimenzích (metakognitivní, kognitivní, behaviorální, motivační). Na základě předchozích výzkumů (Wang et al., 2017) předpokládáme, že lepší ovládnutí cizího jazyka pozitivně ovlivňuje všechny složky CQ. S ohledem na výše uvedené byla stanovena následující hypotéza: H1: Respondenti, kteří hodnotí znalost svého „nejlepšího“ cizího (tj. nematěřského jazyka) lépe, budou dosahovat vyššího skóre ve všech čtyřech složkách CQ, tj. behaviorální (H1a), kognitivní (H1b), metakognitivní (H1c), motivační (H1d). Podle Presbitera (2017) vyžaduje proces osvojování jazykové kompetence, jenž je završen získáním certifikátu osvědčujícího dosaženou jazykovou úroveň, výraznou mobilizaci vnitřního úsilí k překonání určitých překážek. Jmenovaný proto předpokládá, že bude stimulována především motivační složka CQ. My testujeme i další složky a stanovujeme následující hypotézu:

H2: Respondenti, kteří deklarovali získání certifikátu potvrzujícího určitou znalost jazykových znalostí, budou dosahovat v průměru vyššího skóre ve všech složkách CQ, tj. behaviorální (H2a), kognitivní (H2b), metakognitivní (H2c), motivační (H2d).

2. Metody

2.1 Měření a proměnné

Kulturní inteligence (CI) byla měřena podle vzoru (Ang et al., 2007), který byl použit již v celé řadě předchozích výzkumů. V anglické verzi dotazníku byli respondenti požádáni, aby posoudili 20 tvrzení na sedmibodové Likertově škále (1 = jednoznačně nesouhlasím, 7 = jednoznačně souhlasím). Těchto dvacet položek pokrylo čtyři sledované dimenze měření: metakognitivní složku CQ (položky 1 – 4), kognitivní složku CQ (položky 5-10), motivační složku CQ (11-15) a konečně behaviorální složku CQ (položky 16 – 20). Cronbachovo alfa se pro jednotlivé složky CQ pohybuje v rozmezí 0,716 – 0,887, čímž je splněn požadavek na vnitřní konzistenci a reliabilitu měření. Úroveň

jazykových znalostí (language proficiency), tj. schopnost uživatelů cizích jazyků porozumět mluvenému slovu, mluvit, číst a psát v běžných každodenních situacích, byla měřena dotazníkem rovněž převzatého z dřívějšího výzkumu (Luna, Ringberg, & A. Peracchio, 2008). Respondenti byli požádáni, aby zhodnotili schopnost plynně hovořit a rozumět mluvenému slovu na škále od 1 (velmi špatně) do 5 (jako rodilý mluvčí). Dále měli vybrat číslo, které nejlépe vyjadřuje, že jsou schopni v cizím jazyce (jejich nejlepším cizím) dělat určité činnosti (jako např. rozumět novinovým titulům, číst oblíbenou beletrii bez používání slovníku atd.). Celkem se měli vyjádřit k devíti položkám. Příkladem těchto položek je: „zhodnoťte, do jaké míry jste schopni napsat inzerát na prodej kola“ anebo „zhodnoťte, do jaké míry jste schopni napsat dopis svému příteli“. Cronbachovo alfa tohoto nástroje, měřícího úroveň znalosti cizího jazyka, vyšlo poměrně vysoké 0,957. V anglické mutaci vytvořený dotazník byl distribuován elektronicky přes Google Forms. Za účelem eliminace možného zkreslení dat, jež vyplývalo z použité metody sebehodnocení, byly v dotazníku jasně odděleny závislá a nezávislá proměnná – odpovědi na ně se objevily na odlišné škále. Účastníci výzkumu byli informováni o anonymitě a dobrovolnosti vyplnění dotazníku, k němuž došlo u části respondentů přímo ve vyučování, u části na základě vzdáleného přístupu po předchozí emailové výzvě.

2.2 Respondenti

Dotazník byl rozeslán 243 studentům bakalářských studijních programů na soukromé univerzitě Vysoké škole finanční a správní, a. s. (dále jen VŠFS). Míra návratnosti dotazníků byla 43%. Nejpočetnější národnostní skupinu tvořili studenti z Číny. Po odstranění chybějících či jinak defektních responzí (tj. takových, u nichž byla zjištěna nulová směrodatná odchylka u CQ) byly analyzovány odpovědi 100 respondentů - 42 mužů a 58 žen. Z celkového počtu sesbíraných a analyzovaných odpovědí studovalo 84 respondentů na VŠFS 1-2 roky (vč. semestrálních pobytů Erasmus studentů); tři a více let pak 16 dotazovaných. Dotazník vyplnili také 3 zahraniční studenti, kteří studovali na univerzitě jeden semestr v rámci programu Erasmus. 52 respondentů deklarovalo složení jazykové zkoušky, 48 nikoliv.

3. Rozbor problému

Navržené hypotézy byly testovány pomocí PLS-SEM. Hair Jr. et al. (2016) soudí, že PLS – SEM představuje vhodný analytický nástroj výzkumu za předpokladu, že je jeho cílem vytvoření nové teorie, strukturální model je komplexní a data nejsou normálně rozložena. PLS – SEM běží v testování nově předpokládaného vztahu i na relativně malém vzorku respondentů. Jiné techniky jako CB – SEM (zaměřené spíše konfirmačně) potřebují k testu mnohem větší počet respondentů. V našem případě je použití PLS – SEM ospravedlněno následujícími důvody: Jedná se o nový vztah, ve kterém CQ (resp. jeho dimenze) je predikátem (výstupem), nikoliv prediktorem. Konceptuální i strukturální modely jsou prozkoumány s využitím SmartPLS 3. Výsledků bylo dosaženo pomocí technik PLS algoritmu, technikami bootstrappingu a blindfoldingu a MGA – PLS (tj. vícečetnou skupinovou analýzou). Model měření je uveden v Tab. 1. Vzhledem k rozsahu textu nejsou reportovány hodnoty nábojů faktorů a VIF pro jednotlivé indikátory latentních proměnných. Ve shodě se standardním postupem analýzy dat ve SmartPLS byly vypuštěny dvě položky COG4 a COG6, protože hodnoty nábojů faktorů byly menší než 0,5. Dvě položky kognitivní složky CQ nepřekračují hodnotu stanoveného kritéria pro reliabilitu indikátorů, která se rovná 0,7. Na základě tvrzení Haira Jr. et al. (2016) je nicméně možné pracovat s položkami v rozmezí 0,4-0,7 i nadále, tj. není nutné je rušit, pokud je ukazatel AVE v pořádku, tj. pokud je větší než 0,5 (Sharma, 2019).

Tab. 1. Model měření

Latentní proměnné	Cronbachovo alfa	Rho_A	Složená reliabilita	AVE
Metakognitivní CQ	0,870	0,872	0,912	0,792
Kognitivní CQ	0,716	0,840	0,801	0,505
Motivační CQ	0,887	0,891	0,917	0,689
Behaviorální CQ	0,868	0,889	0,904	0,654
Sebehodnocení jazykových schopností	0,957	0,958	0,963	0,701

Zdroj: vlastní výpočty

Požadovaná kritéria reliability a validity náš reflektivní model téměř bez výhrady splňuje: složená reliabilita (CR) $\geq 0,70$ (=vnitřní konzistence, viz Sharma, 2019), náboje faktorů $\geq 0,70$ (=indikátor reliability), AVE $> 0,50$ (=konvergentní validita), druhá odmocnina z AVE pro každý konstrukt $>$ jakákoliv vertikální a horizontální korelace (Fornell – Larckerovo kritérium – diskriminační validita), HTMT $< 0,90$ a ukazatele HTMT ve svém intervalu spolehlivosti nezahrnují 1 (diskriminační validita). Všechny ukazatele VIF (Variance Inflated Factor) jsou menší než 5, což znamená, že multikolinearita není v našem modelu signifikantním problémem (Hair Jr. et al., 2016).

Na relativně dobrou shodu dat s modelem ukazují hodnoty RMS_theta (=0,150), SRMR (=0,074) a NFI (=0,740). Tyto hodnoty by měly splňovat následující kritéria: RMS_theta menší než 0,12, SRMR menší než 0,08, NFI mezi hodnotami 0 a 1 (čím blíže nule, tím lepší fit) (Hair Jr. et al., 2016). Tabulka 2 shrnuje výsledky pro hypotézy H1a – H1d. Jsou zde obsaženy hodnoty β (standardizované path koeficienty), t – hodnoty vč. vyjádření statistické významnosti, velikost účinku f^2 a prediktivní rozptyl Q^2 . Naše data potvrzují hypotézy H1a – H1d. Jazyková úroveň má statisticky významný pozitivní efekt na všechny jednotlivé složky CQ (behaviorální, kognitivní, metakognitivní, motivační). Hodnoty R^2 ukazují, že latentní proměnná jazyková kompetence vysvětluje 6,2% rozptylu behaviorální složky CQ, 41,2% kognitivní složky CQ, 24,4% metakognitivní CQ a 27,8% motivační složky CQ. Hodnoty Q^2 jsou pro všechny složky CQ větší než nula, což ukazuje na dobrou prediktivní validitu modelu. Hodnoty f^2 vyjadřují rozsah vlivu (účinku) jazykové kompetence na jednotlivé složky CQ. Ukazují sílu a praktický význam zkoumaných vztahů. Cohen (1988) stanovil hodnoty 0,02, 0,15 a 0,35 pro malý, resp. střední a velký rozsah účinku. Na základě těchto kritérií pro naše data má jazyková kompetence malý dopad pouze na behaviorální složku CQ, na jiné tři složky CQ (metakognitivní, kognitivní a motivační) lze tento vliv charakterizovat jako střední.

Tab. 2. Testování přímých efektů

Hyp.	Vztah	Std Beta	STDEV	t - hodnoty	Roz.	f^2	Q^2	95% CILL	95% CI UL
H1a	PROF → BEH	0,268	0,110	2,181**	Potvrzeno	0,062	0,030	-0,148	0,378
H1b	PROF → COG	0,554	0,620	8,649**	Potvrzeno	0,412	0,106	0,413	0,622
H1c	PROF → MC	0,451	0,081	5,482**	Potvrzeno	0,244	0,126	0,293	0,561
H1d	PROF → MOT	0,481	0,085	5,471**	Potvrzeno	0,278	0,138	0,306	0,590

** $p < 0,01$, * $p < 0,05$

Zdroj: vlastní výpočty

Statisticky významné rozdíly ve specifických odhadech parametrů (vnější váhy, vnější náboje a koeficienty cestiček) u předem definovaných cestiček (v našem případě jazykové znalosti potvrzené certifikátem vs. nepotvrzené certifikátem) byly zjišťovány pomocí analýzy MGA – PLS. SmartPLS poskytuje výstupy tří různých přístupů, které jsou založeny na výsledcích bootstrappingu pro každou skupinu. Výsledky jsou statisticky významné na 5% hladině statistické chyby, jestliže hodnoty p jsou menší než 0,05 a větší než 0,95 pro rozdíly tzv. cestičkových koeficientů u určitých specifických skupin. Vztah mezi jazykovou kompetencí a jednotlivými složkami CQ je statisticky významný pro obě skupiny (s certifikátem i bez certifikátu); pouze vztah mezi jazykovou kompetencí a behaviorální složkou CQ u skupiny 'bez certifikátu' se nepotvrdil. Na základě parametrického a Welch – Satterthwaitova testu (Hair Jr et al., 2017) ovšem nelze tvrdit, že by se obě porovnávané skupiny chovaly diametrálně odlišně. Zjištěné rozdíly jednotlivých zkoumaných vztahů mezi oběma skupinami je možné přičíst na vrub statistické chybě.

4. Diskuze

Na rozdíl od jiných studií (viz např. Rachmawaty et al., 2018) ukázal rozbor našich dat, že vztah mezi úrovní jazykových znalostí a jednotlivými složkami CQ je statisticky signifikantní. Je možné tvrdit, že čím lépe je ovládán cizí jazyk, jehož je zapotřebí ke komunikaci v kulturně cizorodém prostředí (např. nadnárodní firemní organizace), tím vyšší jsou jednotlivé dimenze kulturní

inteligence. V tomto ohledu se nejsilněji projevuje kognitivní složka CQ. Uvážíme-li, že se jedinec s vyšším CQ lépe adaptuje na nové kulturní prostředí (Ang et al., 2007), je to pochopitelné: jazykové znalosti mu pomáhají, aby se snadněji dorozuměl v cizím prostředí, snáze získal potřebné a užitečné informace, dozvěděl se co nejvíce o nové kultuře (tj. zvýšil své kognitivní CQ), což mu ve výsledku umožní, aby rychleji splynul se svým novým prostředím a přizpůsobil se místním zvyklostem. Hypotéza 1a - 1d byla potvrzena.

Na druhé straně se však nepotvrdila druhá hypotéza (Presbitero, 2017): studium cizího jazyka, které je zakončeno složením oficiální zkoušky, nepřímou rozvíjí (či posiluje) některou ze složek CQ. Statisticky významný rozdíl mezi skupinou respondentů s deklarováním získáním certifikátu a respondenty bez certifikátu nalezen nebyl. Student cizího jazyka je nejspíš motivován k získání certifikátu jinými důvody pragmatického rázu (jako např. profesními požadavky, zvyšováním svého uplatnění na trhu práce atd.) než vnitřní potřebou.

Ačkoliv rozdílnost výsledků Presbiterovy studie (2017) a našeho výzkumu může být způsobena poměrně malým rozsahem výběrového souboru, zdá se, že spíše než na formalizovaném prověření znalostí cizího jazyka záleží na jejich faktické (či pouze subjektivně vnímané) úrovni. Třebaže v tomto ohledu příprava na složení vysoce náročných zkoušek často zvyšuje vlastní jazykovou kompetenci, má větší význam pro rozvíjení individuálních dispozic k fungování v kulturně novém prostředí zahraniční zkušenost (Collins et al., 2016). Člověk se pobytem v zahraničí nejenom cvičí v cílovém jazyku (nebo alespoň má tuto přirozenou možnost), ale navíc se učí reagovat na nezvyklé situace spjaté s odlišným kulturním kontextem. Rozsah účinku jazykové kompetence na jednotlivé složky proto není silný (či velmi silný), ale pouze střední (Cohen, 1988). Jinými slovy znalost jazyka je pouze jedním (třebaže významným) faktorem úspěšného kontaktu jedince s komunikačními protějšky vyznávajícími odlišné kulturní hodnoty. Autoři jsou si vědomi několika omezení a limitů, které mohou zkreslovat předložené závěry a výsledky. Reliabilitu dat může předně snižovat a jisté omezení výsledků studie tak může představovat použité dotazníkové sebehodnocení (Afsar et al., 2019); častou nevýhodou této formy sběru dat jsou nepřesné nebo neplatné odpovědi některých „vtipálků“ (*jokesters*) (Cramer, 2018).

Platnost výsledků řady výzkumů je kromě toho často limitována tím, že data pocházejí od jedněch a těch samých informantů. V důsledku toho dochází k problémům spojeným s tzv. CMB (*Common Method Bias*) (Cramer, 2018). Tomuto jevu se lze vyhnout buď zahrnutím několika položek tzv. sociální desirability do dotazníku, anebo po vzoru studie (Ng, Van Dyne & Ang, 2019) diverzifikováním zdrojů dat, tj. nespolehat pouze na sebehodnotící výpovědi samotných subjektů - respondentů výzkumu, ale pracovat i s hodnocením jednotlivých položek měření (např. formou pozorování nebo reportů) pocházejících od jiných osob (jako třeba nadřízených či spolupracovníků). V případě zjišťování úrovně cizích jazyků v populaci se jako objektivnější a přesnější způsob jeví použití výsledků mezinárodních jazykových testů jako např. TOEFL (Průcha, 2010).

Druhý okruh problémů souvisí s použitím tzv. konvenčního výběrového souboru, jež může znamenat nižší míru zobecnitelnosti výsledků a jejich uplatnitelnosti v jiném výběrovém souboru (Afsar et al., 2019). Třebaže naše studie nově zapojila do výzkumu zahraniční studenty studující v ČR a posílila dosavadní závěry, výzkum na toto téma musí pokračovat nejenom se studenty, ale i respondenty jiných profesí, kteří pocházejí z různých geografických lokalit.

Určitou limitaci představuje i velikost našeho výběrového souboru. Třebaže - svou podstatou primárně explorativní - technika 2. generace PLS-SEM poběží i na malém vzorku, jsou výsledky přesnější s tím, jak roste počet respondentů zapojených do výzkumu. Potvrzení našich zjištění bude třeba provést na větším počtu respondentů; k tomu se však hodí lépe jiná technika 2. generace: CB - SEM. Je rovněž zřejmé, že k přesnějšímu určení (či vymezení) kauzality zkoumaného modelu není možné dojít pouze přes průřezový typ observační studie (jako v našem případě); k tomuto cíli je třeba shromáždit data v dlouhém časovém období, tj. provést longitudinální studii (Afsar et al., 2019).

Při zkoumání vztahu mezi jazykovou kompetencí a kulturní inteligencí zůstává celá řada dosud neuspokojivě zodpovězených otázek. V návaznosti na studii (Rachmawaty et al., 2018) by se budoucím výzkumem například mohlo zjistit, jaká složka CQ nejvíce koreluje s jazykovou úrovní v jednotlivých fázích postupu směrem k dosažení vysokého stupně pokročilosti cizojazyčné kompetence. Další výzkum by mohl zkoumat, zda se nějakým způsobem liší CQ u přirozeně bilingvních jedinců a těch, kteří si cizí jazyk na úroveň rodilého mluvčího osvojili intencionálním

učení (Luna et al., 2008). V neposlední řadě je nasnadě otázka, zda vyšší skóre CQ (a jeho jednotlivých složek) souvisí s jazykovou úrovní bez ohledu na to, o jaký jazyk se jedná. Budou platit stejné závěry o vztahu mezi CQ a jazykovou úrovní pro skupinu učících se např. angličtinu a pro skupinu esperantistů? Je možné o tom pochybovat, protože cizí jazyk se učíme z pragmatických důvodů, abychom se stali jeho aktivními uživateli, kdežto studiem esperanta primárně deklarujeme svoji ochotu stát se členem komunity esperantistů a částečně tím měníme svoji identitu.

Závěr

Podle našeho nejlepšího vědomí vnáší předkládaná studie jako první „módní“, ale bezesporu relevantní fenomén kulturní inteligence do českého badatelského prostředí a obohacuje dosavadní poznání vztahu mezi schopností efektivně fungovat v kulturně odlišném prostředí a znalostí cizích jazyků. Tento fenomén byl již sice učiněn předmětem zkoumání, zatím ale převážně v mimoevropském (nečeském) kontextu. Výsledky analýzy výběrového souboru 100 vysokoškoláků studujících v anglickém bakalářském programu na vybrané české soukromé univerzitě a pocházejících z různých zemí světa potvrdil, že úroveň jazykových znalostí pozitivně koreluje se všemi složkami CQ. Jazykové znalosti (a jejich úroveň) se nejsilněji projevují na kognitivní složce CQ. Zároveň však naše studie neukázala, že by cílevědomé úsilí směřující ke složení jazykové zkoušky rozvíjelo některou ze složek CQ.

Poděkování

Tento projekt byl financován z prostředků IGA Vysoké školy finanční a správní (číslo projektu 7429/2018/02).

POUŽITÉ ZDROJE:

- Afsar, B. et al. (2019)** *Afsar, B., Shahjehan, A., Shah, S. I., Wajid, A.* The Mediating Role of Transformational Leadership in the Relationship between Cultural Intelligence and Employee Voice Behavior: A Case of Hotel Employees. // *International Journal of Intercultural Relations*, 69, pp. 66 – 75.
- Andresen, M. & F. Bergdolt (2017)** A Systematic Literature Review on the Definitions of Global Mindset and Cultural Intelligence – Merging Two Different Research Streams. // *The International Journal of Human Resource Management*, 28 (1), pp. 170 – 195.
- Ang, S., Rockstuhl, T. & M. L. Tan (2015)** Cultural Intelligence and Competencies. // *International Encyclopedia of Social & Behavioral Sciences*, pp. 433 – 439.
- Ang, S. & L. Van Dyne (2015)** Handbook of Cultural Intelligence. Routledge.
- Ang, S. et al. (2007)** *Ang, S., Van Dyne, L., Koh, C., Ng, K. Y., Templer, K. J., Tay, C., Chandrasekar, N. A.* Cultural Intelligence: Its Measurement and Effects on Cultural Judgment and Decision Making, Cultural Adaptation and Task Performance. // *Management and Organization Review*, 3 (3), pp. 335 – 371.
- Cohen, J. (1988)** Statistical Power Analysis for the Behavioral Science. (2nd). New Jersey: Laurence Erlbaum Associates, Publishers, Hillsdale.
- Collins, K. S., Duyar, I. & C. L. Pearson (2016)** Does Cultural Intelligence Matter? // *Journal for Multicultural Education*; Bingley, 10 (4), pp. 465 – 488.
- Cramer, T. (2018)** Cross-Cultural Management in China: Competencies of Chinese Business Students. // *Journal of Eastern European and Central Asian Research* 5(2).
- Froese, F. J., Kim, K. & A. Eng (2016)** Language, Cultural Intelligence, and Inpatriate Turnover Intentions: Leveraging Values in Multinational Corporations through Inpatriates. // *Management International Review*, 56 (2), pp. 283 – 301.
- Ghonsooly, B. & S. E. Golparvar (2013)** Probing the Predictive Power of Cultural Intelligence on Iranian EFL Learners' Performance on IELTS Writing Test. // *Studies in Applied Linguistics*, 3 (2), pp. 3 – 18.
- Ghonsooly, B. et al. (2013)** *Ghonsooly, B., Sharififar, M., Sistani, S. R., Ghahari, S.* Cultural Intelligence in Foreign Language Learning Contexts. // *Cultus*, 47.
- Hair Jr, J. F. et al. (2016)** *Hair Jr, J. F., Hult, G. T. M., Ringle, C., Sarstedt, M.* A Primer on Partial Least Squares Structural Equation Modeling (PLS-SEM). Sage Publications.
- Harrison, N. (2012)** Investigating the Impact of Personality and Early Life Experiences on Intercultural Interaction in Internationalised Universities. // *International Journal of Intercultural Relations*, 36 (2), pp. 224 – 237.

- Huff, K. C. (2013)** Language, Cultural Intelligence and Expatriate Success. // *Management Research Review: MRN*; Patrinton, 36 (6), pp. 596 – 612.
- Kurpis, L. H. & J. Hunter (2017)** Developing Students' Cultural Intelligence Through an Experiential Learning Activity: A Cross-Cultural Consumer Behavior Interview. // *Journal of Marketing Education*, 39 (1), pp. 30 – 46.
- Luna, D., Ringberg, T., A. & L. Peracchio (2008)** One Individual, Two Identities: Frame Switching among Biculturals. // *Journal of Consumer Research*, 35, pp. 279 – 293.
- MacNab, B. R. & R. Worthley (2012)** Individual Characteristics as Predictors of Cultural Intelligence Development: The Relevance of Self-Efficacy. // *International Journal of Intercultural Relations*, 1 (36), pp. 62 – 71.
- Ng, K.-Y., Van Dyne, L. & S. Ang (2019)** Speaking out and Speaking up in Multicultural Settings: A Two-Study Examination of Cultural Intelligence and Voice Behavior. // *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 151, pp. 150 – 159.
- Presbitero, A. (2017)** It's Not All about Language Ability: Motivational Cultural Intelligence Matters in Call Center Performance. // *The International Journal of Human Resource Management*, 28 (11), pp. 1547 – 1562.
- Presbitero, A. & H. Attar (2018)** Intercultural Communication Effectiveness, Cultural Intelligence and Knowledge Sharing: Extending Anxiety-Uncertainty Management Theory. // *International Journal of Intercultural Relations*, 67, pp. 35 – 43.
- Průcha, J. (2010)** Interkulturní komunikace. Grada.
- Rachmawaty, N. et al. (2018)** *Rachmawaty, N., Wello, M. B., Akil, M., Dollah, S.* Do Cultural Intelligence and Language Learning Strategies Influence Students' English Language Proficiency? // *Journal of Language Teaching and Research*; London, 9 (3), pp. 655 – 663.
- Rafie, A., Khosravi, R. & M. Nasiri (2016)** An Investigation of the Relationship between Iranian EFL Learners' Cultural Intelligence and Their Performance on the IELTS Listening Modules. // *Advances in Language and Literary Studies*, 7 (3), pp. 13 – 20.
- Rafieyan, V., Golerazeghi, H. & M. Orang (2015)** Relationship between Cultural Intelligence and Pragmatic Comprehension. // *Journal of Language Teaching and Research*, 6 (3), 560 – 565.
- Remhof, S., Gunkel, M. & C. Schlaegel (2014)** Goodbye Germany! The Influence of Personality and Cognitive Factors on the Intention to Work Abroad. // *The International Journal of Human Resource Management*, 25 (16), pp. 2319 – 2343.
- Sharma, R. R. (2019)** Cultural Intelligence and Institutional Success: The Mediating Role of Relationship Quality. *Journal of International Management*, 100665.
- Urnaut, A. G. (2014)** Education for Successful Intercultural Communication and Cultural Intelligence. // *Journal of Economic and Social Development*; Varazdin, 1 (1), pp. 63 – 73.
- Vlajcic, D. et al. (2019)** *Vlajcic, D., Caputo, A., Marzi, G., Dabic, M.* Expatriates Managers' Cultural Intelligence as Promoter of Knowledge Transfer in Multinational Companies. // *Journal of Business Research*, 94, 367 – 377.
- Wang, L. et al. (2017)** *Wang, L., Wang, K. T., Heppner, P. P., Chuang, C. C.* Cross-National Cultural Competency among Taiwanese International Students. // *Journal of Diversity in Higher Education*, 10 (3), pp. 271 – 287.
- Welch, D. E. & L. S. Welch (2008)** The Importance of Language in International Knowledge Transfer. *Management International Review*, 48 (3), pp. 339 – 360.